

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

на проект Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що можуть загрожувати економічній безпеці України», внесений народним депутатом України Железняком Я.І. (реєстр. № 10461 від 05.02.2024)

Згідно з електронною резолюцією Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. від 8 лютого 2024 року (електронна картка документа (1460005) Комітет на засіданні 19 лютого 2024 року (протокол № 185) розглянув проект Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що можуть загрожувати економічній безпеці України», внесений народним депутатом України Железняком Я.І. (реєстр. № 10461 від 05.02.2024).

Метою утворення Тимчасової слідчої комісії, як зазначено у пояснювальній записці до проекту Постанови, є «здійснення парламентського контролю шляхом проведення розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що можуть загрожувати економічній безпеці України».

Відповідно до частини третьої статті 89 Конституції України, частини першої статті 1, частини першої статті 4 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та частини першої статті 87 Регламенту Верховної Ради України, Верховна Рада України для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, утворює тимчасові слідчі комісії, якщо за це проголосувала не менш як одна третина від конституційного складу Верховної Ради України.

Комітет зазначив, що вимоги до складу комісії визначені положеннями статті 4 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та частинами другою – п'ятою, сьомою та

восьмою статті 85, частинами другою та третьою статті 87 Регламенту Верховної Ради України.

Так, кількісний склад тимчасової слідчої комісії формується з урахуванням принципу пропорційного представництва депутатських фракцій (депутатських груп). Пропозиції щодо кількісного та персонального складу тимчасової слідчої комісії подаються депутатськими фракціями (депутатськими групами) у п'ятиденний строк з дня направлення до них звернення ініціатора (ініціаторів) утворення тимчасової слідчої комісії. У складі тимчасової слідчої комісії може бути представлено не менш як по одному народному депутату України від кожної депутатської фракції (депутатської групи). Якщо депутатська фракція (депутатська група) не запропонувала у встановлений строк представників для роботи в тимчасовій слідчій комісії, то комісія створюється без участі представників цієї депутатської фракції (депутатської групи).

Крім цього, Верховна Рада України приймає постанову про утворення тимчасової слідчої комісії, в якій визначає, зокрема, назву тимчасової слідчої комісії, її завдання і коло питань, що підлягають розслідуванню, кількісний і персональний склад тимчасової слідчої комісії, голову та заступника голови тимчасової слідчої комісії. На посаду голови тимчасової слідчої комісії не може бути обраний голова комітету. Голова тимчасової слідчої комісії, заступник голови та секретар комісії не можуть бути членами однієї депутатської фракції (депутатської групи).

Секретар тимчасової слідчої комісії обирається на першому засіданні тимчасової слідчої комісії із числа її членів шляхом таємного або відкритого голосування більшістю народних депутатів України від складу тимчасової слідчої комісії, затвердженого Верховною Радою України.

Положеннями частини восьмої статті 4 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частини першої статті 14 Закону України «Про статус народного депутата України», частини сьомої статті 87 Регламенту Верховної Ради України передбачено, що народний депутат України за погодженням з відповідною депутатською фракцією може бути обраний членом не більше двох тимчасових слідчих комісій.

1. Щодо змісту проекту Постанови (реєстр. № 10461) Комітет зазначив таке.

1.1. Згідно з назвою та пунктом 1 проекту Постанови пропонується утворити Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що можуть загрожувати економічній безпеці України (далі – Тимчасова слідча комісія).

Комітет зазначив, що відповідно до положень частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого

самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Згідно з пунктом 33 частини першої статті 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить здійснення парламентського контролю у межах, визначених Конституцією України та законом.

Так, положеннями пунктів 6 та 14 частини першої статті 85 Конституції України передбачено, що до повноважень Верховної Ради України належить затвердження загальнодержавних програм економічного розвитку; затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснення контролю за їх використанням.

Крім цього, засади зовнішньоекономічної діяльності, яка є складовою економічної безпеки, визначаються виключно законами України, що у свою чергу належить до повноважень Верховної Ради України (пункт 3 частини першої статті 85, пункт 9 частини першої статті 92 Конституції України).

Зважаючи на це, Комітет зазначив, що наведені положення Конституції України свідчать про чіткі межі повноважень Верховної Ради України щодо забезпечення економічної безпеки України.

1.2. Відповідно до положень абзацу другого пункту 5 розділу II Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» від 29.10.2013 № 1277 (далі – Методичні рекомендації), економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання.

Складовими економічної безпеки є: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна та фінансова безпека, яка у свою чергу складається з банківської безпеки, безпеки небанківського фінансового сектору, боргової безпеки, бюджетної безпеки, валютної безпеки та грошово-кредитної безпеки (абзаци третій, дванадцятий – вісімнадцятий пункту 5 розділу II Методичних рекомендацій).

Враховуючи наведене, беручи до уваги численні складові економічної безпеки та складність встановлення причинно-наслідкових зв'язків між «можливими протиправними діями посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки» та «можливими загрозами економічній безпеці України» Комітет

наголосив на необхідності деталізації предмета розслідування Тимчасової слідчої комісії, а відтак і формулювання її завдань.

1.3. Згідно з підпунктом 1 пункту 2 проекту Постанови одним з основних завдань Тимчасової слідчої комісії пропонується визначити розслідування можливих протиправних дій посадових осіб суб'єктів господарювання державного сектору економіки, Рахункової палати України, Державної аудиторської служби України, Національної поліції України, Служби безпеки України, Бюро економічної безпеки України, Державної митної служби України, Державної податкової служби України, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державної служби фінансового моніторингу України, що можуть загрожувати економічній безпеці України.

З огляду на це Комітет зазначив, що у рамках здійснення контрольної функції Верховної Ради України, розділом VI Регламенту Верховної Ради України, зокрема положеннями статті 232¹, передбачено розгляд звітів і доповідей державних органів та посадових осіб, у тому числі звітів: Генерального прокурора про діяльність прокуратури, Голови Служби безпеки України про діяльність Служби безпеки України та Директора Державного бюро розслідувань про результати діяльності цього органу за календарний рік, стан виконання покладених на нього завдань, додержання законодавства, прав і свобод людини і громадянина, а також напрями та шляхи підвищення ефективності діяльності Державного бюро розслідувань.

За підсумками обговорення звіту Верховна Рада України може прийняти відповідну постанову про взяття звіту до відома, про оцінку діяльності державного органу, посадової особи, звіт якої було розглянуто, а також у порядку, передбаченому Регламентом Верховної Ради України, прийняти інші рішення, прийняття яких рекомендується у звіті (частина сьома статті 232¹ Регламенту Верховної Ради України).

1.3.1. Відповідно до положень частини другої статті 1 Закону України «Про Рахункову палату» Рахункова палата підзвітна Верховній Раді України та регулярно її інформує про результати своєї роботи.

Так, Верховна Рада України щороку розглядає звіт про діяльність Рахункової палати. За підсумками обговорення щорічного звіту Верховна Рада України може прийняти рішення про звернення для вжиття необхідних заходів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які не поінформували Рахункову палату про результати розгляду її рішень або заходи яких, заплановані та вжиті у зв'язку з її рішеннями, визнані Рахунковою палатою неналежними (частини перша та восьма статті 232² Регламенту Верховної Ради України).

Водночас Комітет зазначив, що діяльність Рахункової палати ґрунтується на принципах законності, незалежності, об'єктивності, безсторонності, гласності та неупередженості. Незалежність Рахункової палати забезпечується:

встановленим Конституцією України і Законом України «Про Рахункову палату» порядком призначення на посади та звільнення з посад членів Рахункової палати; визначеними цим Законом та іншими законами України гарантіями діяльності Рахункової палати; особливим порядком організаційного забезпечення діяльності Рахункової палати, встановленим законом (частини перша та третя Закону України «Про Рахункову палату»).

Рахункова палата під час здійснення своїх повноважень є незалежною від будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання. Незаконне втручання у здійснення Рахунковою палатою наданих законом повноважень забороняється і тягне за собою відповідальність, встановлену законом. Втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, політичних партій та громадських об'єднань, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб у діяльність Рахункової палати забороняється (частини четверта та п'ята Закону України «Про Рахункову палату»).

1.3.2. Згідно з положеннями частини другої статті 2 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – Національне агентство) у межах, визначених цим та іншими законами, є підзвітним Верховній Раді України, підконтрольним та відповідальним перед Кабінетом Міністрів України.

Щороку проводиться незалежна зовнішня оцінка діяльності Національного агентства. Зазначену оцінку проводить комісія із зовнішнього контролю у складі трьох осіб. Президент України, Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України щороку визначають по одному члену комісії з числа осіб, які мають не менш як десятирічний досвід роботи в органах досудового розслідування, прокуратури, адвокатури, наукових установах, судах в іноземних державах та/або в міжнародних організаціях, необхідні знання та навички для проведення такої оцінки, а також мають бездоганну ділову репутацію (абзаци перший та другий частини першої статті 12 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»).

Комітет зазначив, що для проведення оцінки члени комісії із зовнішнього контролю мають право: доступу до матеріалів, іншої інформації (документів), що є у володінні Національного агентства (з обмеженнями, передбаченими Законом України «Про державну таємницю»); проводити конфіденційні інтерв'ю з працівниками Національного агентства, працівниками інших державних та правоохоронних органів, а також іншими особами, які володіють інформацією (документами), необхідною для проведення оцінки (абзаци третій – п'ятий частини першої статті 12 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»).

Крім цього, невід'ємною складовою незалежної зовнішньої оцінки діяльності Національного агентства є щорічний зовнішній аудит діяльності Національного агентства. Зовнішній аудит діяльності Національного агентства проводиться виключно міжнародною або національною аудиторською компанією, яка є визнаною та має високу ділову репутацію на відповідному ринку України (абзац восьмий частини першої статті 12 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»).

Також, Національне агентство готує щорічні звіти про свою діяльність, які оприлюднюються до 15 квітня включно на офіційному веб-сайті (частина четверта статті 12 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»).

1.4. У підпункті 2 пункту 2 проекту Постанови пропонується визначити одним з основних завдань Тимчасової слідчої комісії моніторинг виконання зобов'язань України перед міжнародними та іноземними організаціями, які є умовою для надання Україні міжнародної технічної допомоги та кредитів (позик).

1.4.1. Комітет зазначив, що використання терміну «моніторинг», який передбачає постійне спостереження за явищами і процесами, не в повній мірі узгоджується зі конституційним статусом Тимчасовій слідчій комісії, як тимчасового органу Верховної Ради України.

Крім цього, термін «моніторинг» передбачає виключно спостереження, без можливості здійснення перевірок (втручання у процеси), а відтак і збору інформації необхідної для визначення переліку «зобов'язань України перед міжнародними та іноземними організаціями», здійснення моніторингу виконання яких пропонується Тимчасовій слідчій комісії.

Разом з цим, пропонуючи Тимчасовій слідчій комісії здійснювати моніторинг виконання зобов'язань України перед міжнародними та іноземними організаціями ініціатори внесення не визначають, що має стати його результатом.

1.4.2. Також Комітет звернув увагу на низький рівень деталізації положень запропонованої редакції підпункту 2 пункту 2 проекту Постанови.

За такої умови предмет розслідування (моніторингу) Тимчасової слідчої комісії охоплюватиме зобов'язання України перед міжнародними та іноземними організаціями, надані у зв'язку з повномасштабним вторгненням, а також, зокрема, у зв'язку з необхідністю посилення інституційної спроможності її державних інституцій та розвитку громад.

Крім цього, відсутність у запропонованій редакції обмежень щодо періоду часу, відносно зобов'язань наданих Україною, моніторинг яких запропоновано здійснити Тимчасовій слідчій комісії, передбачатиме можливість комісії

проводити розслідування (моніторинг) у тому числі і щодо зобов'язань, взятих Україною до повномасштабного вторгнення.

Враховуючи вищевикладені зауваження та пропозиції назву Тимчасової слідчої комісії, пункти 1 та 2 проекту Постанови Верховної Ради України слід викласти в такій редакції:

«Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України»;

«1. Утворити Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України (далі – Тимчасова слідча комісія)»;

«2. Визначити основними завданнями Тимчасової слідчої комісії:

1) розслідування можливих протиправних дій посадових осіб Служби безпеки України, Національної поліції України, Бюро економічної безпеки України, Державної митної служби України, Державної податкової служби України, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державної служби фінансового моніторингу України, Державної аудиторської служби України та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України;

2) збір інформації щодо технічної допомоги, кредитів (позик), наданих Україні іноземними та міжнародними організаціями з початку повномасштабного вторгнення, аналіз стану виконання взятих Україною у зв'язку з цим зобов'язань».

2. Щодо кількісного та персонального складу утворюваної Тимчасової слідчої комісії Комітет зазначив таке.

До проекту Постанови додані копії звернень ініціатора утворення Тимчасової слідчої комісії до всіх депутатських фракцій, депутатських груп у Верховній Раді України.

У свою чергу, згідно з пропозиціями депутатських фракцій та депутатської групи, що додані до проекту Постанови, пропонується обрати до персонального складу Тимчасової слідчої комісії таких народних депутатів України:

від депутатської фракції ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ»:

Арахамію Давида Георгійовича,

Бакумова Олександра Сергійовича,

Василевську-Смаглюк Ольгу Михайлівну,

Гетманцева Данила Олександровича,

Жмеренецького Олексія Сергійовича,

Марусяка Олега Романовича,

Мовчана Олексія Васильовича,
Підласу Роксолану Андріївну,
Радіну Анастасію Олегівну – заступником голови Тимчасової слідчої комісії,

Сову Олександра Георгійовича;

від депутатської фракції політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» – Івченка Вадима Євгеновича;

від депутатської фракції ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ» – Южаніну Ніну Петрівну;

від депутатської фракції Політичної Партії «ГОЛОС» – Железняка Ярослава Івановича – головою Тимчасової слідчої комісії;

від депутатської групи «Платформа за життя та мир» – Пузанова Олександра Геннадійовича.

Комітет зазначив, що від депутатських груп «Партія «За майбутнє», «ДОВІРА» та «Відновлення України» пропозицій щодо кількісного та персонального складу Тимчасової слідчої комісії не надійшло і у проекті Постанови представники цих депутатських груп відсутні.

У свою чергу, депутатською фракцією ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ» було запропоновано обрати до персонального складу Тимчасової слідчої комісії 10 народних депутатів України – членів цієї депутатської фракції (лист від 02.02.2024 № 04-01/06-2024/24897 (1459242)).

Разом з цим, депутатською фракцією ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ» 16 лютого 2024 року подано ініціатору внесення – народному депутату України Железняку Я.І. лист на заміну (електронна картка документа (1470507), копію якого надіслано Комітету (електронна картка документа (1470567), яким пропонується обрати до складу Тимчасової слідчої комісії від депутатської фракції ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ» 9 народних депутатів України, а саме:

Гетманцева Данила Олександровича,

Бакумова Олександра Сергійовича,

Арахамію Давида Георгійовича,

Марусяка Олега Романовича,

Жмеренецького Олексія Сергійовича,

Радіну Анастасію Олегівну – заступником голови Тимчасової слідчої комісії,

Підласу Роксолану Андріївну,

Сову Олександра Георгійовича,

Мовчана Олексія Васильовича.

З огляду на це, у пункті 3 проекту Постанови цифри «14» варто замінити цифрами «13».

Враховуючи викладене, Комітет ухвалив висновок на проект Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів

господарювання державного сектору економіки, що можуть загрожувати економічній безпеці України», внесений народним депутатом України Железняком Я.І. (реєстр. № 10461 від 05.02.2024), та прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України, відповідно до пункту 8 частини четвертої статті 20 та частини третьої статті 138 Регламенту Верховної Ради України, розглянути його з урахуванням зауважень, викладених у висновку Комітету, щодо нової редакції назви, пунктів 1, 2 проекту Постанови, кількісного та персонального складу Тимчасової слідчої комісії, і визначитися шляхом голосування щодо цього проекту Постанови.

Співдоповідачем від Комітету на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначено голову Комітету.

Голова Комітету

С.В. КАЛЬЧЕНКО

